

DE SCHULDIGE LANDSCHAPPEN VAN RABBO PLOEGER

Door: jurjenkvanderhoek.tumblr.com

1 augustus 2025

Het bloed is er allang opgedroogd en verschaald, de botten vergruisd en verstoven. Ashes to ashes, dust to dust. Maar nog altijd ademt het gebied de Eerste Wereldoorlog. De geesten van de vele daar gevallen stervelingen, soldaten en burgers, dwalen er als het ware nog rond. Het landschap is er schuldig, bomen groeien daar de hemel in op vruchtbare aarde als een soort van boetedoening. Ogenschijnlijk lijken de uitgestrekte groene velden van Vlaanderen de onschuld zelve, maar deze zijn getekend door gebeurtenissen en misdaden die er hebben plaats gevonden ooit. Het landschap is niet onschuldig aan de daden die er zijn gepleegd. Het landschap is medeplichtig aan de misdaden. Het is een schuldig landschap.

Kunstenaar Armando schilderde die schuld uit in vooral zwart en wit, hij liet kleuren veelal achterwege omdat de aarde er verschroeid was, de grond geblakerd. De zichzelf benoemde kunstschilder Rabbo Ploeger, pseudoniem van Fred Kuiper, laat in zijn werk de aarde juist bloeien. Er groeien kleuren op de verbrande velden die oneindige bollenvelden schijnen. De lijken bedolven in de grond maken deze aarde vruchtbaar. Ploeger toont dat karikaturaal in zijn composities, maar niet vrolijkheid is zijn aard. Het is eigenlijk een weglachen van de misdaden die er hebben plaats gehad, als een boer met kiespijn. Want de landbouwer ploegt de aarde, bewerkt het veld met de bezwaarlijke geschiedenis.

De Vlaamse velden strekken zich vrolijk vloeiend uit, glooien ijlend weg naar de einder, alsof de historie er is toegedekt met de mantel der liefde. Maar vergeten doen we het niet, de aarde draagt er onzichtbaar de sporen. Niet letterlijk meer, want de bodem ligt er aangeharkt bij. Figuurlijk is de pijn en hulpeloosheid waarneembaar. Sluit je er de ogen en wend je de blik meditatief naar binnen, dan fluistert de wind het getekende verleden. Is de storm in mijn hoofd drager van verdriet en ongeloof. Natuurlijk heb ik geen actieve herinnering, want de strijd was voor mijn tijd.

De wind waait er over de velden, langs loopgraven, over begraafplaatsen, en fluistert de namen van de gevallen. Het lied “The wind cries Mary” met de gedragen gitaarakkoorden van Jimi Hendrix klinken tegen die wind in. Een lied dat spijt en verlies ademt. Het landschap zelf huilt om wie er niet meer zijn, de mensen die in haar schoot gedolven zijn in een naamloos graf. De stilte ligt zwaarder over de velden dan het lawaai van de strijd. De natuur heeft weer bezit genomen van wat ooit verwoest was, de sporen van toen zijn echter onder het maaiveld gebleven.

Evenals Ploeger zelf in zijn uitgave “In Flanders fields” diverse dichters aanhaalt, citeer ik hier de tekst van Hendrix uit 1967. Ook de gitarist is van ver na die die ‘groote oorlog’, terwijl de dichters in het boek van Ploeger uit dezelfde tijd zijn als het bloedbad van de slagvelden in België en Frankrijk plaatsvonden. Uit die teksten komt nog beter de smart en het verdriet naar voren als dat dit in de olieverven komt boven drijven. Wel reageert Ploeger op de teksten van onder meer Siegfried Sassoon, Edmund C. Blunden en William N. Hodgson. Zijn composities dragen als titel een zin uit de diverse gedichten. Zo verbindt de schilder oil on canvas met poëzie, verleden met heden, is toen nu geworden.

Maar eerst geef ik het woord aan Hendrix: “After all the jacks are in their boxes / And the clowns have all gone to bed / You can hear happiness staggering on down the street / Footprints dressed in red // And the wind whispers, “Mary.” // A broom is drearily sweeping / Up the broken pieces of yesterday’s life / Somewhere a queen is weeping / Somewhere a king has no wife // And the wind—it cries, “Mary!” // The traffic lights—they turn, uh, blue tomorrow / And shine their emptiness down on my bed / The tiny island sags downstream / ‘Cause the life that lived is—is dead // And the wind screams, “Mary!” // Will the wind ever remember / The names it has blown in the past? / And with its crutch, its old age and its wisdom / It whispers, “No. This will be the last.” // And the wind cries, “Mary!”

Mary als metafoor van dood en verderf in leper. De wind fluistert, nee huilt, “In Flanders Fields the poppies blow between te crosses, row on row”.

Rabbo Ploeger gaat nog dikwijls terug naar de voormalige slagvelden om er inspiratie op te doen voor zijn dramatische composities. Om zich geestelijk te wentelen in de specifieke sfeer, de ontroerende kwetsbaarheid van het schuldige landschap waar onschuldigen een graf vonden in de loopgraven. Die ijle sfeer hangt vooral tussen de verfstreken van de versimpelde landschappen op zijn schilderijen. Ik wil het geen abstractie noemen, want dat is het niet, het is een eenvoudige weergave van de realiteit zoals het er daar in Zuid West België en Noord Frankrijk bij ligt. Wel een vertaling van zijn emotie van het moment dat hij doorvoelde op die plek. Doordrenkt met de gedachte aan wat ooit was daar toen en heeft plaats gevonden eens. Hij zet bedroefde velden onder bezwaarde luchten. En die hemel met God en al Zijn engelen huilt wel zoals Ploeger deze verbeeldt, terwijl de aarde dit Walhalla aansprakelijk houdt en met ontbladerde bomen als wijsvingers beschuldigend naar boven wijst.

In die composities van sfeer is Ploeger op zijn best. Het zijn welhaast melodieën waarvan de kunstenaar de partituur in kleuren heeft uitgedrukt. Ploeger raakt de essentie van het gevoel bij de bewuste plek. Een smerige emotie waaraan we liever niet terugdenken. Smerig omdat de stofuitdrukking nog wel te wensen overlaat. Maar Ploeger is een overtuigd autodidact, zodat hij de ballast van hoe compositieregels werken en de gulden snede zich in het kader verhoudt niet torst. Hij kan naar eigen gevoel bezig zijn en zo de spontaniteit in zijn werk aanhouden. Niets staat hem in de weg om zijn gedachte te vertalen naar een schilderij. Zijn kunst huilt, maar is niet om te huilen. Juist het gebrek aan ondergrond maakt het zo tastbaar, geeft de uitdrukking aan zijn indrukken daar en toen. In zijn werken is de strijd van meer dan een eeuw geleden nog steeds voelbaar. Zijn strijd zich uit te drukken om de strijd van toen een indruk te geven.

In Flanders fields. Rabbo Ploeger, schilderijen/paintings. Met poëzie van diverse dichters en de velden rond Ieper als inspiratie. Uitgave Het Interbellum Kunstbemiddeling, 2014.